

Šaty robia človeka

Staník, dnes musíš byť rovnako za fešáka ako na vystúpení! Si dirigent, a dobrý dirigent! Posledné tvoje vystúpenie, tak poriadne!“ hovoril si v duchu pán Stanislav Kostelanský dívajúc sa na odraz v zrkadle vo svojej luxusnej kúpeľke po tom, ako sa pomaly s klúdom angličana a majstrovsky precízne oholil. Nevyzieraš až tak staro, mumlal si stále v duchu naďalej, na päťdesiat, maximálne na päťdesiatpäť. Prečesal si riedke prešedivélé, mierne brčkavé krátke vlasy, ešte stále troška vlhké po kúpaní. Šesťdesiatštyri ročný pán Stanislav, Staník ho drahá pani manželka oslovovala od nepamäti, si nalial do dlane trocha vody po holení a vmasíroval si ju do už značne zvráskavenej tváre. Zaspomínal si na svoju premiéru, dirigovanie tridsaťšesť členného symfonického orchestra. Tá tréma, prvý krát verejne pred nemalým množstvom obecnstva. I keď za posledných dvadsaťpäť rokov často dirigoval aj skupiny muzikantov o niečo viac ako sto členoch, mal teraz rovnakú trému ako ten oný prvý krát. Je to tu, moje posledné verejné vystúpenie, moja derniéra! Vlastne ono premiéra a derniéra majú jednu vec spoločnú. Sú iba raz! Raz po prvý krát a raz naposledy. Pán Stanislav bol uznávaný a ostrieľaný dirigent a so svojou neoddeliteľnou taktovkou aj spával v jednej posteli. Väčšina jeho kolegov z fachu používala odolnejšie a ľahšie taktovky z plastu, ale pán Stanislav klasickú drevenú. Miloval totiž vôňu dreva, vôňu lešteného lakovaného dreva. Vždy si tesne pred začiatkom každého koncertu priložil drevenú paličku na dirigovanie k nosu a z hlboka nasal jej arómu. Miloval vôňu drevených podláh pódii na ktorých dirigoval. Miloval aj vôňu drevených hudobných nástrojov, tie si vedel k načuchnutiu zapožičať od členov orchestra. Zvláštny zvyk, spávať s dirigentskou taktovkou si zaužíval po smrti svojej milovanej polovičky Anky pred piatimi rokmi. Náš pozemský svet opustila po vyčerpávajúcom boji so zákernou chorobou, rakovinou. Pre pána Stanislava to bolo to najhoršie čo ho v živote stretlo. Anka bola pre neho všetkým, miloval ju, skutočne ju mal veľmi rád. Až na zopár väčších hádok, dali by sa spočítať na prstoch jednej ruky, tvorili idilický manželský pár presne tridsaťosem rokov. Ich

spoločné nažívanie dalo život dvom deťom, Jankovi a Beátke. Teraz už to boli dospelí a samostatní ľudia, ktorí mali svoje rodiny a svoje starosti. Pán Stanislav im od detstva vštepoval základy správneho odievania. Šaty robia človeka, často opakoval. Obliekol si župan a chytil do ruky vychádzkovú palicu, vedel si ňou pomáhať pri chôdzi z dôvodu občasnej, ale stupňujúcej sa bolesti v pravom kolene. Klasická zahnutá vychádzková palica, ako inak z dreva, konkrétne z gaštanového, mu pripomenula dirigentského priekopníka. Jean-Baptiste Lully, francúzsky skladateľ a dirigent talianskeho pôvodu, ktorý v sedemnástom storočí podobnou palicou pravidelne udieral o podlahu počas hudobnej produkcie a tým udával takt. Vyšiel z kúpeľne cez chodbu do spálne. V chodbe sa zastavil pri asi jeden meter vysokej, ručne vyrezávanej, africkej soške z ebenového dreva. Tú si doniesol domov z jednej z mnoha spoločných dovolení s Ankou. Zaspomínal si ako ju spoločne kupovali na jednom trhovisku v Keni, v rôznorodnej krajine so zalesnenými kopcami, savanami, polopúšťami a púšťami. Anke sa veľmi páčil neobyčajne štíhly vzhľad a pánovi Stanislavovi okamžite učarovala nezameniteľná vôňa ebenu. Zodvihol ju z podlahy, jaj Anka, krásnu sošku si vybrala. Škoda, že už nemôžeme spolu cestovať po svete. Chýba mi to. Chýbaš mi ty Anka. Privoňal a odložil úzku ebenovú podobizeň nahej ženy naspäť na zem. V spálni oprel palicu o stenu, zložil si župan a otvoril šatníkovú skriňu. To bude chcieť dirigentskú klasiku, povedal si sám pre seba. Frak! Pozoruhodný starosvetský oblek. Sú udalosti na ktoré sa treba vedieť správne obliecť. Ani pán Stanislav nemal rád keď si na vystúpení všimol podaktorých ľudí v obecenstve oblečených v riflových nohaviciach a v mikinách. Vedel si hovorievať, ešteže som dirigent a som celý čas otočený k obecenstvu chrbtom. Nemusím sa pozierať na niektoré individuá, ktoré sa navonok tvária až snobsky keď si kupujú lístky na vystúpenie symfonického orchestra z dôvodu, milujem klasickú hudbu a následne sa ošatia opovrzenia hodným spôsobom. Zvláštna to láska ku klasickej hudbe! Človek sa musí vedieť obliecť! Každá situácia si vyžaduje niečo iné. Rovnošata, oblek, montérky, smoking, frak a podobne. Lekár, biely odev, znak čistoty a starostlivosti. Pacient, ktorý príde k lekárovi a on sedí v čiernych drahých nohaviciach, v modrej košeli a s kravatou okolo krku, sa určite necíti príjemne, ale skôr má pocit, že to oný lekár robí len pre peniaze a nieje v jeho prvoradom záujme pomáhať a liečiť. Businessman a nie lekár! K dirigentskej klasike odjakživa patril frak. Mnoho ľudí by to možno nepovedalo, ale frak je skutočne veľmi pohodlný a vďaka jeho strihu má dirigent absolútnu voľnosť čo sa pohybu

rúk týka. Keby túto činnosť vykonával v štandardnom obleku, ten sa pri akomkoľvek sebemenšom zodvihnutí rúk vyformuje do podoby rozprestreného prahistorického lietajúceho dinosaura. Tým by si mnohí z obecnstva mohli myslieť, že sa dirigent snaží odletieť do teplých krajín a nie dirigovať. Aj frak nieje ako frak. Frakový celok sa v minulosti skladal z takých častí, ktoré keby si dnešný dirigent na seba naskladal, buď by skrachoval na útratách za profesionálne ošatenie alebo by si okolie mohlo myslieť, že to v hlave nemá úplne v poriadku. Dnešné ošatenie muzikantov alebo dirigenta je v podstate takmer to isté, prvotný dojem, pohľad, ale je už dosť vzdialené tomu čo naši predkovia ešte na začiatku dvadsiateho storočia nazývali white tie. Výber spodného prádla bol voľný a ponechával sa na samotnom mužovi dodržiavajúceho frakovú kultúru. Ponožky už však nie! Keďže bolo spoločensky neprípustné, aby bolo vidieť pri vysúkaní nohavíc nahé pánske lýtka, museli si natiahnúť čierne podkolenky alebo ešte vhodnejšie, čierne pánske punčochy. Košeľa nie tuctová, samozrejme biela a musela mať pevnú prednú stranu, najbežnejšie s takzvaného piqué. Najideálnejšie, košeľa stiff front, ktorá má vpredu namiesto látky obrazne povedané dosku. Namiesto klasických gombíkov sa zapína pomocou takzvaných studs, ktoré sa zapínajú z vnútra košele. Cez zátvarateľné otvory v podpazuší je potrebné prestrčiť ruky dnu a vykonať. Nehovoriac o pevnom odnímateľnom límci. Biely, ručne viazaný motýlik a čierne nohavice s vysokým strihom bez pútok na opasok a teda aj bez opasku. Obuv by mali tvoriť pánske lakované lodičky. Samozrejme nakoniec samotný frak s bielou vreckovkou v náprsnom vrecku. Pán Stanislav, ale volil pohodlnú modernú frakovú klasiku a to aj teraz na svoje posledné verejné vystúpenie. Obyčajnú bielu košeľu, čierne nohavice s opaskom, klasické čierne ponožky, lakovky a samozrejme oný nemožno chýbajúci frak. Ešte poďakovanie si musím pripraviť, napadlo ho a plne frakovo odetý usadol za písací stôl. Písal. Ďakujem vám všetkým, že ste sa dostavili na moje posledné verejné vystúpenie. Poďakovať by som sa chcel za vašu priazeň a podporu v mojom profesionálnom i osobnom živote. Poďakovať by som sa samozrejme chcel svojej, už zosnulej pani manželke Anke za lásku, ktorou ma každý deň zahŕňala. Za oporu, ktorou mi neprestajky a neúnavne bola. Vždy som ťa Anka miloval. Poďakovať by som sa chcel aj vám deti moje, že v rámci možností ste sa mi vždy snažili pomôcť. Dirigovanie nebola len moja práca, ale aj vášeň. A už vek, podlomené zdravie a neprítomnosť mojej drahej polovičky sa podpísali na mojom konaní a preto som sa sám

rozhodol skončiť a odísť, myslím si, že na zaslúžený odpočinok. Lúčim sa s vami. Ďakujem vám všetkým ešte raz.

Do sieň sa zbíhali ľudia. Naozaj veľmi veľa ľudí. Prišiel aj syn Ján a dcéra Beáta spolu so svojimi rodinami. Pána Stanislava Kostelanského dovezli osobitne. Ján v čiernom obleku vystúpil na malý stupienok pred mikrofón. Chvíľku postával a snažil sa zbaviť trémy, aby jeho reč, ktorú mal predniesť, bola jednoduchá a trefná. Z hlboka sa nadýchol a začal hovoriť.

„V prvom rade by som sa vám chcel všetkým prítomným úprimne poďakovať za účasť. Ďakujem, naozaj veľká vďaka, že ste prišli. Bol som poverený, aby som predniesol dnešnú reč. Je mi smutno, je mi veľmi smutno,“ Jánovi sa začali tlačiť slzy do očí, „ale na druhej strane som rád a som nesmierne poctený, že to môžem byť práve ja. Môj otec, skvelý muž, bol vždy mojim vzorom. Ako iste viete moja mama opustila náš svet pred piatimi rokmi. Všetkýchsa nás to dotklo a všetkých nás to zarmútilo, ale asi najviac práve môjho otca. Nevedel sa s tým vysporiadať. Tá bolesť bola pre neho neznesiteľná. Hovorieval mi to stále. Keď sme ho prišli navštíviť a aj keď som s ním telefonoval. Každý sme si mysleli, čas zahojí aj tie najväčšie rany. Žiaľ nie. Môj otec, výborný dirigent, sa rozhodol si zdirigovať aj poslednú sekundu svojho života. Trpel, veľmi trpel. Aj zdravie ho trápilo, ale smútok, ktorý v sebe nosil posledných päť rokov sa stal pre neho fatálnym. Ako ste už iste všetci počuli, môj otec sa rozhodol z tohto sveta odísť dobrovoľne a zanechal aj list na rozlúčku. Taký ďakovný list a ja by som ho rád teraz prečítal.“ Zotrel si slzy z očí a z tváre, odkašlal si, vytiahol z vrečka saka poskladaný papier, rozložil ho s trasom v rukách a čítal. „Ďakujem vám všetkým, že ste sa dostavili na moje posledné verejné vystúpenie. Poďakovať by som sa chcel za vašu priazeň a podporu v mojom profesionálnom i osobnom živote. Poďakovať by som sa samozrejme chcel svojej, už zosnulej pani manželke Anke za lásku, ktorou ma každý deň zahŕňala. Za oporu, ktorou mi neprestajky a neúnavne bola. Vždy som ťa Anka miloval. Poďakovať by som sa chcel aj vám deti moje, že v rámci možností ste sa mi vždy snažili pomôcť. Dirigovanie nebola len moja práca, ale aj vášeň. A už vek, podlomené zdravie a neprítomnosť mojej drahej polovičky sa podpísali na mojom konaní a preto som

sa sám rozhodol skončiť a odísť, myslím si, že na zaslúžený odpočinok. Lúčim sa s vami. Ďakujem vám všetkým ešte raz.“ Následne papier poskladal a zastrčil si ho naspäť do vrečka saka. „Otec, chápem ťa. Ja viem, že si mal mamu veľmi rád a že si nedokázal bez nej žiť. Nehnevám sa na teba,“ to sa už Ján rozplakal úplne a vzlykajúc, už takmer nezrozumiteľne pokračoval, „ale budeš mi veľmi chýbať. Nie len mne, ale i nám všetkým. Odpočívaj v pokoji, otec.“ Pán Stanislav ležiac v rakve možno nasával vôňu lakovaného dreva svojho posledného príbytku na večný odpočinok, ale naštastie nevidel obecenstvo jeho posledného verejného vystúpenia. Nezakasané košele hýriace presaturovanými farbami, niekto rifle, športová obuv, ba dokonca aj tepláky bolo možné zazrieť. Miestami tričko adekvátnej farby hodné danej situácii, ibaže s bielym dvojčíferným číslom nejakého futbalového superhrdinu cez pol chrbta, to tiež žiadna sláva. Človek sa musí vedieť obliecť!